ΙΔΡΥΜΑ ΜΕΙΖΟΝΟΣ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ

Authoring : *Petraka Eleni* , *Banev Guentcho*

For citation : *Petraka Eleni , Banev Guentcho , «Ικαρία», Encyclopaedia of the Hellenic World, Constantinople*
URL: <http://www.ehw.gr/l.aspx?id=6855>

Ικαρία

Summary :

General Information

Έκταση: 255,32 τ.χλμ.

Μήκος ακτογραμμής: 107 χλμ.

Πληθυσμός: 8.312 κάτοικοι

Πρωτεύουσα: Άγιος Κήρυκος (1.879 κάτοικοι)

Διοικητική ένταξη: Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου, Νομός Σάμου, Επαρχία Ικαρίας, Δήμος Αγίου Κηρύκου (Πρωτεύουσα: Άγιος Κήρυκος, 1.879 κάτοικοι), Δήμος Εύδηλου (Πρωτεύουσα: Εύδηλος, 461 κάτοικοι), Δήμος Ραχών (Πρωτεύουσα: Χριστός, 361 κάτοικοι)

Τοπικές εφημερίδες: "*Νέα Ικαρία*"

Τοπικοί ραδιοσταθμοί: Ικαριακή Ραδιοφωνία (92.8 FM), Ράδιο Ικαριανή (101.2 FM)

Μουσεία: Αρχαιολογική Συλλογή Αγίου Κηρύκου, Αρχαιολογικό Μουσείο Κάμπου, Λαογραφικό-Ιστορικό Μουσείο Αγίου Κηρύκου, Λαογραφικό Μουσείο στο Περδίκι, Λαογραφικό Μουσείο Βρακάδων

Αρχαιολογικοί χώροι και μνημεία: Τάφος του 5ου αι. π.Χ. και μικρό ρωμαϊκό ωδείο στην Οινόη (Κάμπος), Λείψανα αρχαίου ναού στη θέση Νας, Αρχαϊκή ακρόπολη στη Θερμή (Θερμά), Ελληνιστικός πύργος (πύργος του Δράκανου), Βυζαντινό φρούριο Νικαριάς

Παραδοσιακοί οικισμοί: Αρμενιστής, Εύδηλος, Κουντουμάς, Λαψαχάδες, Μηλεωπό, Χριστός Ραχών

Φυσικά μνημεία: Δάσος του Ράντη, Σπήλαιο «Καταφύγι», Σπήλαιο της Χάλαρης, Ιερό Σπήλαιο, Σπήλαιο Δρασκόπηλο, Του Φούτρα το Ράος. Η περιοχή γύρω από το ακρωτήριο Δράκανον, η περιοχή του όρους Αθέρας ή Πράμνος και η περιοχή του ποταμού Χάλαρη έχουν ενταχθεί στο κοινοτικό δίκτυο προστατευόμενων περιοχών «NATURA 2000». Το νησί αποτελεί Σημαντική Περιοχή για τα πουλιά της Ελλάδας.

Πολιτιστικοί σύλλογοι: Πανικάριος Πολιτιστικός Σύλλογος «Άρτεμις Ταυροπόλος», Σύλλογος Νεολαίας Ικαρίας, Σύλλογος Νέων Αγίου Κηρύκου, Σύλλογος Προστασίας Περιβάλλοντος Ικαρίας, Σύλλογος Προστασίας Περιβάλλοντος Αγίου Κηρύκου Ικαρίας, Κινηματογραφική Λέσχη Ικαρίας, Εκπολιτιστικός Σύλλογος Κάμπου Ικαρίας

Φεστιβάλ: Φεστιβάλ Πολιτισμικών Διαλόγων «Ίκαρος» στον Άγιο Κήρυκο, στην Εύδηλο και στις Ράχες τον Ιούλιο, Μουσικό Φεστιβάλ Νέων Αγίου Κηρύκου τον Αύγουστο

Πανηγύρια: Του Αγίου Ιωάννη στην Προεσπέρα (7 Ιανουαρίου), Αγίου Χαραλάμπους στον Κάλαμο (10 Φεβρουαρίου), Αγίου Πολυκάρπου στον Άγιο Πολύκαρπο (23 Φεβρουαρίου), Ευαγγελισμού στη μονή Ευαγγελισμού Μαυριάνου (25 Μαρτίου), Αγίου Γεωργίου στην Αμάλου (23 Απριλίου), στον Άγιο Ισίδωρο, στον Αρμενιστή και στην Τραπαλού (14 Μαΐου), Αγίου Πνεύματος στο Τραγοστάσι (12 Ιουνίου), Αγίου Ιωάννη στον Χριστό Ραχών (24 Ιουνίου), στο Πέζι και στο Πλατάνι (29-30 Ιουνίου), Αγίων Αναργύρων στη Λουτρόπολη Θέρμων, στο Καραβόσταμο και στα Μανδριά (1 Ιουλίου), Αγίας Κυριακής στην Αρμυρίδα του Φάρου (7 Ιουλίου), Αγίου Κήρυκου στον Άγιο Κήρυκο (15 Ιουλίου), Αγίας Μαρίνας στον Άγιο Κήρυκο και στην Αρέθουσα (17 Ιουλίου), Προφήτη Ηλία στους Βρακάδες , στον Προφήτη Ηλία στο Γλαρέδο, στις Κάρες και στο Μηλιωπό (20 Ιουλίου), Αγίας Παρασκευής στον Ξυλοσύρτη, στο Περδίκι, στο Καρκινάγρι, στο Πετροπούλι και στο Καραβόσταμο (26 Ιουλίου), Αγίου Παντελεήμονα στον Άγιο Παντελεήμονα (27 Ιουλίου), στον Άγιο Δημήτριο (31 Ιουλίου), Μεταμόρφωση του Σωτήρα στον Οξέ, στο Χριστό, στο Φραντάτο και στον Κάλαμο (6 Αυγούστου), στην Προεσπέρα (8 Αυγούστου), Παναγίας στον Χρυσόστομο, στη Μαρμάρια Παναγιά, στο Περδίκι, στο Μονοκάμπι στο Γιαλισκάρι, στην Ακαμάτρα, στα Κοσσοίκια και στη Λαγκάδα (15 Αυγούστου), στο Καραβόσταμο (17 Αυγούστου), Αγίου Φανουρίου στο Μάραθο, στον Άγιο Παντελεήμονα, στα Μανδριά, στον Άγιο Δημήτριο και στους Βρακάδες (27 Αυγούστου), Γέννηση της Θεοτόκου στο χωριό Πλαγιά και στην παραλία Κεραμέ, Αγίου Δημητρίου στον Άγιο Δημήτριο (26 Οκτωβρίου)

Αθλητικές διοργανώσεις: Πανικάριοι αγώνες κλασικού αθλητισμού, κολύμβησης και λεμβοδρομιών την τελευταία Κυριακή του Αυγούστου στον Εύδηλο, Τουρνουά beach volley το πρώτο δεκαήμερο του Αυγούστου στην παραλία της Μεσακτής, Διεθνές Τουρνουά Σκάκι «Ίκαρος» κάθε καλοκαίρι

Αθλητικές ομάδες: Αθλητικός Σύλλογος «Πράμνος», Αθλητικός Σύλλογος «Ο Ίκαρος», Αθλητικός Όμιλος Μεσσαριάς «Διαγόρας», Ναυτικός Όμιλος Ικαρίας, Σκακιστικός Όμιλος Ικαρίας «Ιωάννης Τζελέπης», Πανικαριακός Αθλητικός Σύλλογος

---

1. Φυσική γεωγραφία

Authoring : *Petraka Eleni* , *Banev Guentcho*
For citation : *Petraka Eleni , Banev Guentcho , «Ικαρία», Encyclopaedia of the Hellenic World, Constantinople*
URL: <http://www.ehw.gr/l.aspx?id=6855>

Ικαρία

Η Ικαρία βρίσκεται στο Ανατολικό Αιγαίο, στο σύμπλεγμα των ανατολικών Σποράδων, ανάμεσα στη Σάμο (ΒΔ), από την οποία απέχει 10 ναυτικά μίλια, και τη Μύκονο (ανατολικά), από την οποία απέχει 26 μίλια. Βρίσκεται 56 μίλια νότια από τη Χίο και 143 μίλια από το λιμάνι του Πειραιά. Αποτελεί ένα από τα μεγαλύτερα νησιά του Ανατολικού Αιγαίου, έχει ακτογραμμή 102 μίλια (160 χλμ.) και η συνολική του έκταση είναι 255 τετραγωνικά μίλια (660 τ.χλμ.). Έχει επίμηκες σχήμα με περίμετρο 50 μίλια. Εκτείνεται από ΒΑ προς ΝΑ και καταλαμβάνεται σχεδόν εξολοκλήρου από το όρος Αθέρας (αρχ. Πράμνος), με ψηλότερη κορυφή τη Μέλισσα (1.040 μ.). Η εν λόγω οροσειρά διασχίζει κατά μήκος το νησί και κλείνει με απότομες πλαγιές προς τη νότια πλευρά, ενώ στο βόρειο και το βόρειο κεντρικό τμήμα σχηματίζονται οι μόνες πεδινές εκτάσεις του Κάμπου και του Φάρου. Το νησί έχει τη μορφή «αναποδογυρισμένου καραβιού» όπως εύστοχα το χαρακτηρίζει ο περιηγητής του 15ου αιώνα Buondelmonti.

Από γεωλογική άποψη η Ικαρία συνίσταται αποκλειστικά από κρυσταλλοσχιστώδη μεταμορφωμένα πετρώματα (δηλ. γνεύσιους με μαρμαρυγιακούς σχιστόλιθους, μάρμαρα και σιπολίνες). Θεωρείται ότι τα πετρώματα αυτά έχουν προδεβόνιο ηλικία και ότι το νησί ανήκει στον πυρήνα της Λυδικο-καριακής κρυσταλλοπαγούς μάζας, συνδέοντας πιθανόν μαζί με τη Σάμο την κρυσταλλοπαγή αυτή μάζα με τις Κυκλάδες (ή το Νότιο Αιγαίο). Στο νησί γενικά και ειδικότερα στην περιοχή του Αγίου Κηρύκου έχουν εντοπιστεί κοιτάσματα μεταλλευμάτων σιδήρου, τα οποία παλιότερα βρίσκονταν υπό εκμετάλλευση.

Η Ικαρία χαρακτηρίζεται από το έντονο φυσικό ανάγλυφο με ορεινό χαρακτήρα με πολλές λαγκαδιές, οροπέδια, λεκανοπέδια, που έπαιξαν καθοριστικό ρόλο στην ανάπτυξη της ανθρώπινης δραστηριότητας. Η ακτογραμμή παρουσιάζει μικρό οριζόντιο διαμελισμό με ελάχιστες εγκολπώσεις, ενώ δεν προσφέρει αξιόλογους όρμους και φυσικά λιμάνια. Αξιοσημείωτοι είναι ο ανοιχτός όρμος Αγριομέλισσα και ο όρμος του Αγίου Νικολάου στα νότια με το ακρωτήριο Πάπας. Το κλίμα θεωρείται ήπιο. Κατά κανόνα τη χειμερινή περίοδο σημειώνονται αρκετές βροχοπτώσεις που συμβάλλουν στην ανάπτυξη πλούσιας βλάστησης. Η Ικαρία είναι ένα από τα πλέον πράσινα και πλούσια σε νερό νησιά του Αρχιπελάγους. Σε παλαιότερες εποχές υπήρχαν μεγάλες δασικές εκτάσεις. Εξαιτίας προπαντός των καταστρεπτικών πυρκαγιών σήμερα επικρατεί η θαμνώδης βλάστηση.

Καθώς βρίσκεται ανάμεσα στη Μύκονο και τη Σάμο, η Ικαρία παρουσιάζει κοινά στοιχεία τόσο με τις Κυκλάδες όσο και με τα νησιά του Ανατολικού Αιγαίου. Διαθέτει δε και κάποια μοναδικά χαρακτηριστικά. Η ευρύτερη περιοχή της Ικαρίας μαζί με τους Φούρνους, λόγω της μεγάλης βιοποικιλίας, έχει ενταχτεί στο πρόγραμμα Natura 2000 για διατήρηση των φυσικών οικοτόπων.

Διοικητικά ανήκει στην περιφέρεια του Βορειοανατολικού Αιγαίου και στο νομό Σάμου. Η επαρχία της Ικαρίας είναι η δεύτερη και η μικρότερη στο νομό. Περιλαμβάνει τη νήσο Ικαρία και τη συστάδα των Φούρνων. Από τις 12 κοινότητες της επαρχίας οι 11 είναι ορεινές και μόνο μία, ο Εύδηλος στη βόρεια πλευρά του νησιού, είναι ημιορεινή.

2. Ονομασία και μυθολογία

Το νησί ονομάζεται από τους ντόπιους Νικαριά. Στην Αρχαιότητα ονομαζόταν Μάκρις ή Δολίχη, λόγω του επιμήκους σχήματός του. Αναφέρεται επίσης με την ονομασία Ιχθυόεσσα, που οφείλεται στους πλούσιους ψαρότοπους στο Ικαρικό πέλαγος, και Ανεμόεσσα, όπως και άλλα νησιά, εξαιτίας των πολλών ανέμων. Η ονομασία Ίκαρος και Ικαρία δόθηκε αργότερα. Έχουν εκφραστεί γνώμες περί ανατολικής, φοινικικής πιθανόν, προέλευσης του ονόματος. Η επικρατέστερη θεωρία όμως που παρατίθεται ήδη από τους γεωγράφους της Αρχαιότητας συνδέει την ονομασία της Ικαρίας με το μύθο του Ικάρου.

Σύμφωνα με τη μυθολογική παράδοση, ο Ίκαρος παράκουσε τη συμβουλή του πατέρα του Δαιδάλου, κατά την απόδρασή τους από την Κρήτη, και πέταξε ψηλά, με αποτέλεσμα να λιώσουν τα κέρινα φτερά του από τη θερμότητα του ήλιου και να πνιγεί στο πέλαγος κάπου στα ανοιχτά της Δολίχης. Ο Δαίδαλος έθαψε το άψυχο σώμα του γιου του στο κοντινό στενόμακρο νησί, το οποίο κατά την παράδοση προς τιμή του τολμηρού νεαρού ονομάστηκε Ικαρία.

3. Ιστορία

Authoring : *Petraka Eleni* , *Banev Guentcho*
For citation : *Petraka Eleni , Banev Guentcho , «Ικαρία», Encyclopaedia of the Hellenic World, Constantinople*
URL: <http://www.ehw.gr/l.aspx?id=6855>

Ικαρία

3.1. Προϊστορία και Αρχαιότητα

Παρά το μεγάλο σχετικά μέγεθός του, το πλούσιο έδαφος και την αφθονία φυσικών πόρων, το νησί αυτό, κυρίως λόγω της έλλειψης φυσικών λιμανιών και της απομονωμένης θέσης του, δεν έπαιξε ιδιαίτερα σπουδαίο ρόλο στην ιστορία.

Για την Προϊστορική περίοδο της Ικαρίας διαθέτουμε λίγα στοιχεία. Κατά τόπους και συγκεκριμένα στην περιοχή του Κάμπου έχουν βρεθεί διάφορα ευρήματα της Νεολιθικής περιόδου που χρονολογούνται περίπου στο 7000 π.Χ. και σχετίζονται με προελληνικά φύλα, γνωστά με το όνομα Πελασγοί. Κατά τις ανασκαφικές έρευνες που έγιναν στο Γλαρέδο, στην περιοχή του Αγίου Κηρύκου, αποκαλύφθηκαν κυκλικά θεμέλια κτισμάτων που εκτιμήθηκαν ως μέρος νεολιθικού οικισμού. Αξιοσημείωτο είναι επίσης το πλήθος νεολιθικών ευρημάτων και κυρίως εργαλείων από διάφορα μέρη του νησιού. Η πληθώρα λίθινων πελέκεων που διαθέτουμε σήμερα οφείλεται σε μια συνήθεια των Ικαριών των Νεότερων χρόνων να συλλέγουν τα αντικείμενα αυτά, τα ονομαζόμενα «αστροπελέκια», επειδή θεωρούσαν ότι προέρχονταν από κεραυνούς και ότι προστάτευαν από αυτούς, και να τα διατηρούν στα εικονοστάσια.

Υπάρχουν επίσης και αρχαιολογικές μαρτυρίες για κατοίκηση κατά τη Γεωμετρική περίοδο. Κοντά στην Ακρόπολη στο Καταφύγι (περιοχή Αγ. Κηρύκου) έχουν βρεθεί τάφοι που χρονολογούνται στην περίοδο αυτή. Σύμφωνα με το Στράβωνα οι κάτοικοι της Ικαρίας προέρχονταν από τη Μίλητο της Ιωνίας και φαίνεται ότι εγκαταστάθηκαν στην περιοχή με τη σημερινή ονομασία Κάμπος, γνωστή κατά την Αρχαιότητα ως Οινόη. Στην περιοχή του Να μάλιστα έχουν βρεθεί δείγματα της «ανατολίζουσας κεραμικής» (7ος αι. π.Χ.).

Κατά τους Μηδικούς πολέμους η Ικαρία υποτάχτηκε στους Πέρσες. Στη συνέχεια ήταν από τους πρώτους συμμάχους που εντάχθηκε στην Α΄ Αθηναϊκή Συμμαχία. Στους φορολογικούς καταλόγους των Αθηνών αναφέρονται η Οινόη και οι Θέρμες που πλήρωναν συμμαχικό φόρο και είχαν μία ψήφο, ενώ το Δράπανον και το Ταυροπόλιον ήταν σύμμαχοι χωρίς εισφορά φόρου. Μετά τον Πελοποννησιακό πόλεμο, στο διάστημα 405-394 π.Χ. το νησί δέχθηκε αρμοστές και βρέθηκε υπό την κυριαρχία της Σπάρτης. Κατά τον 4ο αι. π.Χ. οι πόλεις του νησιού συσπειρώθηκαν σε μορφή συμπολιτείας, το κοινόν των Ικαρικών πόλεων, με το όνομα Ικαρία. Γύρω στα μέσα του 4ου αι. π.Χ. έζησε ο γεννημένος στην Ικαρία Επαρχίδης, για τον οποίο μαθαίνουμε από αρκετές έμμεσες πηγές ότι συνέγραψε την ιστορία του νησιού. Στους Ελληνιστικούς χρόνους, στο πλαίσιο της διαμάχης μεταξύ των διαδόχων του Μεγάλου Αλεξάνδρου, η Ικαρία γνώρισε διαδοχικά την κυριαρχία του Πτολεμαίου Α΄, του Δημήτριου Πολιορκητή, του Αντιόχου, του βασιλείου της Περγάμου, ενώ το 133 π.Χ. ενσωματώθηκε στη Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία. Οι πηγές αναφέρουν ότι τον 1ο αι. π.Χ. το νησί είχε ερημωθεί και ότι οι Σαμιώτες χρησιμοποιούσαν τα εδάφη του για βοσκοτόπια.

Σπουδαίες για την ιστορία της Ικαρίας είναι οι ανασκαφικές έρευνες. Βρέθηκαν και ταυτίστηκαν τα ερείπια της αρχαίας Οινόης κοντά στον Κάμπο. Αρκετά θραύσματα από αρχαία γλυπτά και επιγραφές είναι εντοιχισμένα σε μεταγενέστερα οικοδομήματα. Στο λόφο της Αγίας Ειρήνης αποκαλύφθηκαν κατάλοιπα οχύρωσης. Παραθαλάσσια στην ίδια περιοχή, όπως και στις Ράχες, εντοπίστηκαν νεκροταφεία της περιόδου 5ου-4ου αι. π.Χ. Η επιγραφική έρευνα επιβεβαίωσε τη λατρεία στο νησί και ειδικά στο Να, της Αρτέμιδος Ταυροπόλου, μιας θεότητας ανατολικής προέλευσης. Κοντά στο χωριό Καταφύγιο υπάρχει αξιόλογη ακρόπολη, ενώ έχει ανασκαφεί και το παρακείμενο νεκροταφείο των Πρώιμων Κλασικών χρόνων.

3.2. Από τη Βυζαντινή περίοδο έως τη Νεότερη εποχή

Κατά τη Βυζαντινή εποχή και στη συνέχεια κατά τη Φραγκοκρατία και τους Νεότερους χρόνους μέχρι περίπου το 18ο αιώνα, οι άμεσες μαρτυρίες και πηγές για την Ικαρία είναι λιγοστές. Η ιστορία του νησιού σχετίζεται κυρίως με τις γενικότερες εξελίξεις στην περιοχή. Οι τύχες της Ικαρίας φαίνεται ότι συμβάδιζαν με την κοντινή Σάμο και εξαρτιόνταν σε μεγάλο βαθμό από τη Χίο.

Τα ερείπια που σώζονται κοντά στην Οινόη μαρτυρούν ότι στην περιοχή υπήρξε ο κεντρικός οικισμός με συνεχή κατοίκηση κατά τα βυζαντινά χρόνια, που αναφέρεται με το αρχαίο όνομα Δολίχη. Εκτός από τα λεγόμενα «Παλάτια» κοντά στον

Authoring : *Petraka Eleni* , *Banev Guentcho*
For citation : *Petraka Eleni , Banev Guentcho , «Ικαρία», Encyclopaedia of the Hellenic World, Constantinople*
URL: <http://www.ehw.gr/l.aspx?id=6855>

Ικαρία

Κάμπο, από τη Βυζαντινή εποχή σώζονται και ορισμένες εκκλησίες, όπως π.χ. η Αγία Ειρήνη, σταυροειδής εγγεγραμμένος ναός του 9ου-10ου αιώνα που χτίστηκε πάνω σε παλαιοχριστιανική εκκλησία. Η Ικαρία ακολούθησε τις τύχες των υπόλοιπων νησιών στην περιοχή σε διοικητικό επίπεδο και γενικότερα. Κατά πάσα πιθανότητα χρησιμοποιήθηκε ως ορμητήριο από τους Σαρακηνούς πειρατές. Οι πηγές κάνουν λόγο για ομαδικές μετοικήσεις από τις μικρασιατικές ακτές. Οι σεισμοί (4ος-8ος αιώνας) και οι αραβικές επιδρομές κατά τον 8ο-11ο αιώνα συνέβαλαν στην επιδείνωση της κατάστασης. Κατά τον 11ο αιώνα το βυζαντινό ναυτικό δεν ήταν σε θέση να προσφέρει την απαιτούμενη ασφάλεια. Τα νησιά ανέλαβαν με ίδια μέσα την άμυνα από τους πειρατές. Τότε και στην Ικαρία χτίζονται οχυρά όπως του Μηλιωπού (Παλαιόκαστρο), το Καφαλινό (πάνω από το Μαυράτο) και το θρυλικό κάστρο του Κοσκινά στα Κοσοίκια. Την περίοδο αυτή αρχίζει ο μαρασμός των παραλιακών πόλεων, ενώ παράλληλα αναπτύσσονται οι ορεινοί οικισμοί, όπως της Αρέθουσας, όπου διασώζονται βυζαντινά ερείπια.

Μετά την άλωση της Κωνσταντινούπολης το 1204 το νησί περιήλθε στις κτήσεις της Λατινικής Αυτοκρατορίας της Κωνσταντινούπολης μέχρι το 1225, όποτε η Βυζαντινή Αυτοκρατορία της Νίκαιας στο πρόσωπο του Ιωάννη Βατάτζη επέβαλε την κυριαρχία της στην περιοχή. Μετά την επανακατάκτηση της Κωνσταντινούπολης το 1261 η Ικαρία διατήρησε την κατάστασή της έως τις αρχές του 14ου αιώνα, όταν το 1304 μαζί με τη Σάμο και τη Χίο πέρασε στον έλεγχο του γενοβέζικου οίκου του Ζακαρία. Στο σύντομο διάστημα 1329-1346 το νησί βρισκόταν υπό τη βυζαντινή κυριαρχία και ακολούθως οι Γενοβέζοι επέβαλαν ξανά τον έλεγχό τους. Υπό την πίεση των πειρατών η Γένοβα συρρίκνωσε τη δραστηριότητά της στο χώρο και περιορίστηκε κυρίως στη Χίο, εκχωρώντας τον έλεγχο της Ικαρίας στην οικογένεια των Arangio, που διοίκησαν το νησί ως κόμητες από το 1346 έως το 1481. Αν εξαιρέσουμε την πληροφορία του Ισπανού περιηγητή Ruy de Clavijo ότι το 1403 το νησί διοικούνταν από μια γυναίκα του οίκου των Arangio, για την περίοδο αυτή δεν γνωρίζουμε σχεδόν τίποτε. Το 1481 οι Γενοβέζοι αποχώρησαν από το νησί υπό την απειλή της οθωμανικής προέλασης και η Ικαρία βρέθηκε στα χέρια των Ιπποτών της Ρόδου μέχρι το 1522, όταν τόσο η Ρόδος όσο και όλες οι κτήσεις της υποτάχθηκαν από τον Οθωμανό ναύαρχο Μπαρμπαρόσα. Ακολούθως για περίπου τέσσερις αιώνες, μέχρι το 1912, η Ικαρία τελούσε υπό την πολιτική κυριαρχία της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, με μια σύντομη διακοπή δύο ετών (1694-5), όταν μαζί με τη Χίο περιήλθε υπό τον έλεγχο των Βενετών.

Κατά τη μακρά περίοδο της κυριαρχίας τους, 150 και πλέον χρόνια, τόσο οι Γενοβέζοι όσο και οι Ιππότες της Ρόδου δεν άφησαν απτά στοιχεία της παρουσίας τους. Ούτε στον Κάμπο ούτε στον Κοσκινά δεν εντοπίζονται ευρήματα που να σχετίζονται με τη Φραγκοκρατία.

Υπολογίζεται ότι στην αρχή του 16ου αιώνα αρχίζει για τους Ικαριώτες η μακρά περίοδος της «αφάνειας». Ο πληθυσμός αποτραβήχτηκε στα ορεινά κατοικώντας στους αντιπειρατικούς κρυφούς οικισμούς. Οι ελάχιστες μαρτυρίες των δυτικών περιηγητών υπογραμμίζουν την απουσία συγκροτημένων οικισμών και την ένδεια των κατοίκων. Θεωρείται ότι οι Ικαριώτες είχαν καταφέρει να οργανώσουν και να διατηρούν ένα ιδιότυπο σύστημα αυτοδιοίκησης με αιρετούς εκπρόσωπους. Ο ντόπιος πληθυσμός παρέμεινε τυπικά ελεύθερα αυτοδιοικούμενος μέχρι το 1567, όταν δήλωσε υποταγή στον Οθωμανό σουλτάνο Σελίμ Β΄, ο οποίος όρισε τον ετήσιο φόρο στο ποσό των 525 σκούδων (15.700 γροσίων) και παραχώρησε στους κατοίκους αυτονομία και αυτοδιοίκηση.

Από το 18ο αιώνα διασώζονται ελάχιστα έγγραφα από τα οποία δύσκολα σχηματίζει κανείς εικόνα για την κατάσταση στο νησί. Στις παραμονές της Επανάστασης του 1821 στην Ικαρία συγκροτήθηκε πυρήνας της Φιλικής Εταιρείας. Από το 1835 αποτέλεσε μέρος της ιδιαίτερης επαρχίας Τετρανήσου μαζί με τις νήσους Πάτμο, Λέρο και Κάλυμνο.

Στις 17 Ιουλίου 1912 εκδηλώθηκε επαναστατική εξέγερση. Οι εκπρόσωποι της οθωμανικής διοίκησης εγκατέλειψαν το νησί και ιδρύθηκε η «Ελευθέρα Ικαριακή Πολιτεία» με πρωτεύουσα τον Εύδηλο. Στις 4 Νοεμβρίου στο νησί κατέφτασε ο ελληνικός στόλος και η Ικαρία περιήλθε υπό ελληνική κυριαρχία. Η ενσωμάτωσή του νησιού με την Ελλάδα επιβεβαιώθηκε με τη Συνθήκη της Λοζάννης το 1923.

Κατά το Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο η Ικαρία γνώρισε διαδοχικά την ιταλική και τη γερμανική κατοχή, ενώ επέδειξε

Authoring : *Petraka Eleni* , *Banev Guentcho*
For citation : *Petraka Eleni , Banev Guentcho , «Ικαρία», Encyclopaedia of the Hellenic World, Constantinople*
URL: <http://www.ehw.gr/l.aspx?id=6855>

Ικαρία

αξιόλογη αντίσταση. Ήταν περίοδος μεγάλης ένδειας και πολύς κόσμος πέθανε από ασιτία. Κατά τη διάρκεια του Εμφυλίου το νησί χρησιμοποιήθηκε ως τόπος εξορίας για τους δημοκρατικούς και τους αριστερούς. Στο λεγόμενο «Κόκκινο νησί» ή στον «Κόκκινο βράχο» εστάλησαν περίπου 13.000 εξόριστοι. Αυτό το καθεστώς καταργήθηκε μόλις το 1950 από την κυβέρνηση του Κέντρου του Ν. Πλαστήρα. Έργα αναβάθμισης ξεκίνησαν από τη δεκαετία του 1960.

Τον 20ό αιώνα σημειώθηκε σε σημαντική έκταση μετοίκηση Ικαριωτών τόσο στην Αμερική όσο και στην Αττική. Πολλοί από τους απόδημους Ικαριώτες διακρίθηκαν στις νέες τους πατρίδες και συνεισέφεραν στην ανοικοδόμηση της ιδιαίτερης πατρίδας τους.

4. Παραδοσιακή αρχιτεκτονική

Ως προς το οικιστικό περιβάλλον και τη λαϊκή αρχιτεκτονική η Ικαρία παρουσιάζει μια ιδιαιτερότητα έως και μοναδικότητα σε ολόκληρο τον αιγαιακό χώρο και γενικότερα. Οι οικισμοί στο νησί είναι διάσπαρτοι, αραιοδομημένοι και δυσανάλογα ως προς τον πληθυσμό τους εκτεταμένοι. Συνήθως στα νησιά και στα ορεινά οι οικισμοί έχουν πυκνή δόμηση και οι καλλιεργήσιμες εκτάσεις βρίσκονται κατά κανόνα έξω από αυτούς. Στην Ικαρία συμβαίνει ακριβώς το αντίθετο. Οι οικίες ή τα «σπιτοκαθίσματα», όπως τα αποκαλούν, βρίσκονται μέσα στην καλλιεργήσιμη έκταση, και έτσι τα χωριά είναι σαν ένα σύμπλεγμα από αγροκτήματα. Στο νησί εξάλλου δεν υπάρχει κάποιο αστικό κέντρο ή «χώρα» με τη συνηθισμένη νησιωτική μορφή.

Η ιδιομορφία αυτή οφείλεται στο γεγονός ότι η άμυνα του νησιού βασιζόταν όχι στη συσπείρωση και την οχύρωση αλλά στην παραλλαγή και την απόκρυψη – τις δύο συνιστώσες στη δόμηση των οικιών και την ανάπτυξη των οικισμών.

Παρακολουθώντας την εξέλιξη της τυπολογίας του ικαριώτικου σπιτιού ουσιαστικά παρακολουθούμε και τον ιστορικό βίο των κατοίκων ιδίως από τα Μεταβυζαντινά χρόνια ως τις αρχές του 20ού αιώνα.

4.1. Τύποι κατοικιών

Ως προς τη μορφή των κατοικιών και τη συγκρότηση των οικισμών διακρίνονται τρεις μεγάλες κατηγορίες που αντιπροσωπεύουν αντίστοιχα την περίοδο της «αφάνειας», το 19ο αιώνα και το α΄ μισό του 20ού αιώνα.

Το πρώτο και τελείως πρωτότυπο είδος σπιτιού είναι οι «καμάρες» που κατασκευάζονται σε βράχους ή με «λούρους» (τεράστιους γρανιτένιους βράχους). Λόγω γεωμορφολογικών συνθηκών αναπτύχθηκαν στο δυτικό τμήμα με αντιπροσωπευτικότερο τον οικισμό στην τοποθεσία των Ελληνικών (Μαύρη), στην περιοχή του Καρκιναρίου, των Βρακάδων κ.ά. Σχεδόν όλος ο οικισμός αποτελείται από τέτοιες «καμάρες». Οι ντόπιοι ονομάζουν τα οικήματα αυτά «θεόκτιστα» ή «κατοικητήρια». Καμάρες και λούροι συναντιούνται και στο Μαγγανίτη και το Πέζι. Ορισμένες καμάρες διατηρούν την ονομασία «γεροντοκάμαρα», που προκύπτει από την παράδοση κατά τους δύσκολους καιρούς της αφάνειας να αποτραβιούνται στα μέρη αυτά οι γέροντες, προκειμένου να αφήσουν πολύτιμο ελεύθερο χώρο στους νέους.

Το «χυτό», ένα είδος μονόχωρου σπιτιού με μικρές διαστάσεις, ήταν ο βασικότερος τύπος κατοικίας μέχρι τις αρχές του 19ου αιώνα και βρισκόταν σε χρήση σε μικρότερη κλίμακα και με μικρές παραλλαγές μέχρι τον 20ό αιώνα. Πρόκειται για τα λεγόμενα «αντιπειρατικά σπίτια» που αποτελούσαν τον πυρήνα της άμυνας. Με την πάροδο του χρόνου εξελίχθηκε αποκτώντας διάφορες προσθήκες. Τα αντιπειρατικά σπίτια κατά κανόνα είχαν ένα χτιστό τοίχο, σαν πεζούλι, μπροστά από την είσοδο ή κάποιον θάλαμο που καθιστούσε την είσοδο αθέατη. Πάντοτε υπήρχε κρυφή έξοδος που οδηγούσε σε «χωστοκέλι» (ημιυπόγειος χώρος κυρίως στην ανατολική Ικαρία) ή «κρυφοκέλια» (μακριά από το σπίτι και κάτω από αυλότοιχους, κυρίως στα δυτικά μέρη). Χαρακτηριστικά είναι τα σπίτια στις Ράχες, στο Φείδο, στην Κάμπα, στον Κουμάρο, νότια από το Πέζι.

Authoring : *Petraka Eleni* , *Banev Guentcho*
For citation : *Petraka Eleni , Banev Guentcho , «Ικαρία», Encyclopaedia of the Hellenic World, Constantinople*
URL: <http://www.ehw.gr/l.aspx?id=6855>

Ικαρία

Με την πάροδο του χρόνου και την εξαφάνιση των κινδύνων οι κρυψώνες απέκτησαν λειτουργία βοηθητικών χώρων.

Στις αρχές του 19ου αιώνα δεν υπήρχε πλέον ο κίνδυνος των πειρατών. Η αλλαγή σηματοδοτείται από την εμφάνιση νέων τύπων σύνθετων κατοικιών και παράλληλα την πύκνωση των οικισμών και τη νέα χωροταξική διάταξη. Η κοινωνία της Ικαρίας άρχισε να παρουσιάζει τα πρώτα ανοίγματα. Εμφανίστηκε ένα νέο είδος κατοικίας – το δίχωρο διώροφο σπίτι με το όνομα «πύργος» ή «πυργάρι», με δεύτερο όροφο ως ξενώνα. Σύμφωνα με την παράδοση, γύρω στα τέλη του 18ου αιώνα στην Ικαρία μετοίκησαν Μανιάτες και, καθώς τόσο οι «πύργοι» όσο και οι νέοι οικισμοί έχουν κοινά στοιχεία με παρόμοια δείγματα από τη Μάνη, θεωρείται ότι οι νέοι κάτοικοι εισήγαγαν αυτή την αρχιτεκτονική.

Ακολούθως ο «πύργος» συνδυάστηκε με το «χυτό» δημιουργώντας διάφορους τύπους μεικτών διώροφων ή σύνθετων κατοικιών. Τα ανώγια (το δώμα) ωστόσο προορίζονταν για τους επισκέπτες, ενώ η ικαριώτικη οικογένεια συνέχιζε να κατοικεί από κοινού στον πυρήνα του σπιτιού, το παλιό «χυτό».

Μέχρι το 1830 οι Ικαριώτες απέφευγαν να κατοικούν στους παραλιακούς οικισμούς συνεχίζοντας τον πατροπαράδοτο τρόπο κατοίκησης στα ορεινά μέρη. Η αλλαγή επήλθε μόλις στα μέσα του 19ου αιώνα λόγω του εμπορίου και της ανάπτυξης ντόπιας ναυτιλίας. Οι νέοι οικισμοί κατά κανόνα εμφανίζονται σε παλιές εμπορικές «σκάλες» και τα «συρτάκια» των ψαράδων. Η παλιά πρωτεύουσα Μάραθος έδωσε τη θέση στη νέα, τον Άγιο Κήρυκο που το 1841 αριθμούσε μόλις 20 σπίτια.

Προς τα τέλη του 19ου αιώνα το βιοτικό επίπεδο των κατοίκων σημειώνει αξιόλογη άνοδο. Σε ορισμένες περιοχές (Άγιος Κήρυκος, Εύδηλος, Χριστός Ραχών κ.ά.) εμφανίζονται πλέον νέα σπίτια σύνθετης πολύχωρης κάτοψης και μορφής, κυρίως διώροφα, ικανά να φιλοξενήσουν τους επισκέπτες και προσφέροντας τις απαιτούμενες ανέσεις να συμβάλουν στην κοινωνική προβολή των κατοίκων. Εισάγονται αρχιτεκτονικά πρότυπα από άλλα νησιά του Αιγαίου πελάγους και τη Μικρά Ασία (μπαλκόνια, γεισώματα, μαρκίζες κ.ά.) Διαδίδεται επίσης και η τετράρριχτη στέγη.

Η μελέτη της αρχιτεκτονικής συμπληρώνει την εικόνα που σχηματίζουμε για τις ιδιαιτερότητες των Ικαριωτών, που επέλεξαν την απομόνωση και διέσωσαν ξεχωριστά ήθη, έθιμα και γλωσσικό ιδίωμα σε σχέση με τους υπόλοιπους Αιγαιοπελαγίτες.

5. Λαϊκός πολιτισμός – πανηγύρια, χοροί και εκδηλώσεις

Περίπου στα τέλη του 19ου αιώνα ο Επαμεινώνδας Σταματιάδης (*Ικαρικά*, εν Σάμω 1893) γράφει ότι: «Οι Ικάριοι εισί και άγαν φιλέορτοι, προσερχόμενοι πανταχού ένθα τελείται εορτή αγίου τινός ή εκκλησία τις πανηγυρίζει το μεν εξ ευλαβείας, το δε ίνα χρηματικώς βοηθήσωσι τη πανηγυριζούση εκκλησία».

Σήμερα τα πανηγύρια τελούνται μόνο κατά τους ανοιξιάτικους και τους καλοκαιρινούς μήνες με πρώτο το πανηγύρι «τ' άι Σί'ερου» στο Πεζί (14 Μαΐου) και τελευταίο το πανηγύρι της «Αγίας Σοφίας» στο Μονοκάμπι (17 Σεπτεμβρίου). Ανάμεσα στα λεγόμενα «μεγάλα» και «μικρά» πανηγύρια που λαμβάνουν χώρα στο μεσοδιάστημα αυτό αξίζει να σημειωθούν αυτά του αγίου Κηρύκου, του Χριστού στις Ράχες, της αγίας Μαρίνας στην Αρεθούσα, το Δεκαπενταύγουστο της Παναγίας στη Λαγκάδα (και σε άλλα 7 σημεία στο νησί). Στα ορεινά χωριά γίνονται «μικρά» πανηγύρια στη γιορτή του πολιούχου αγίου, όπως στο Μάραθο, στην Πλαγιά κ.α. Αυτές οι θρησκευτικές γιορτές ως παλλαϊκές εκδηλώσεις είχαν ευρύτερη κοινωνική διάσταση, καθώς πέρα από την ψυχαγωγική πλευρά, είχαν και κοινωφελή πάντα σκοπό και συνέβαλαν στην οικονομική στήριξη της κοινότητας και της εκκλησίας.

6. Ο ιδιόρρυθμος τρόπος ζωής των Νικαριωτών

Ακόμα και σήμερα ο επισκέπτης στη Νικαριά διαπιστώνει ότι οι κάτοικοι του νησιού αναπτύσσουν τις «καθημερινές» τους δραστηριότητες κατά τη διάρκεια της νύχτας, καθώς τα καταστήματα ανοίγουν μετά τα μεσάνυχτα και κλείνουν κατά την αυγή. Οι μελετητές της Ικαρίας ομόφωνα σχετίζουν τις συνήθειες αυτές με τον τρόπο ζωής των ανθρώπων κατά τη μακρά περίοδο της «αφάνειας». Χαρακτηριστικό παράδειγμα οικισμού που ζει κατά τον τρόπο αυτό είναι ο Χριστός Ραχών.

Authoring : *Petraka Eleni* , *Banev Guentcho*
For citation : *Petraka Eleni , Banev Guentcho , «Ικαρία», Encyclopaedia of the Hellenic World, Constantinople*
URL: <http://www.ehw.gr/l.aspx?id=6855>

Ικαρία

7. Η διάλεκτος της Ικαρίας

Η διάλεκτος της Ικαρίας παρουσιάζει αξιοσημείωτη ιδιομορφία, η οποία μάλιστα είχε προσελκύσει το ενδιαφέρον του μεγάλου Έλληνα γλωσσολόγου Γ. Χατζιδάκι (1848-1941). Ο Χατζιδάκις επισκέφθηκε το νησί το καλοκαίρι του 1891 και δύο χρόνια αργότερα εξέδωσε τη μελέτη του σε γερμανικό επιστημονικό περιοδικό. Σχεδόν ταυτόχρονα το έργο του μεταφράστηκε στα ελληνικά και εκδόθηκε με τον τίτλο *Περί της Ικαρίας διαλέκτου*.

Σύμφωνα με τη διαίρεση των νεοελληνικών διαλέκτων από το Χατζηδάκι, η διάλεκτος της Ικαρίας ανήκει στη νότια ομάδα, δηλ. στις διαλέκτους που διατηρούν απαθείς τους άτονους φθόγγους o (= ο και ω), e (= ε και αι), i (= ι,η, υ, ει, οι, υι) και ου. Έχει στενή σχέση με τις διαλέκτους της Δωδεκανήσου, και ιδίως με αυτές της Λέρου, Ρόδου, Καλύμνου κλπ., και παρουσιάζει όμοια με αυτές αρχαϊκά χαρακτηριστικά.

Τα σημαντικότερα γνωρίσματα είναι τα εξής:
α) Διασώζει το τελικό –ν (όπως στη Ρόδο, την Κύπρο κ.α.), π.χ. χωράφιν, κόκκαλον κλπ.
β) Διασώζει την προφορά των διπλών συμφώνων από αρχαίες και μεταγενέστερες λέξεις, π.χ. γράμμα, σκάμμα, τρίμμα
γ) Επιπροσθέτως κατ' αναλογία με αρχαία ρήματα όπως το στρώννυμι όλα τα ρήματα σε –νω προφέρονται με διπλό –ν, π.χ. αφίννω, χάννω, πίννω κλπ.
δ) Διπλά σύμφωνα προκύπτουν και από αφομοίωση έρρινου προς επόμενο σύμφωνο όχι μόνο μέσα στη λέξη αλλά και στη συνεκφορά (όπως στην Κύπρο κ.α.), π.χ. αθθός, ξαθθός, μαθθαίνω, οφφαλός, νύφφη κλπ., το ψηλόβ βουνό, εθ θέλω (δε θέλω), τηθ θείασ σου
ε) Προφορά του ζ ως διπλού, π.χ. μαζζί, βυζζίν
στ) Σχηματίζει αρσενικά ονόματα σε –ές και θηλυκά σε –έ (όπως στη Δ. Κρήτη), π.χ. ο θυμαρές, ο κουμαρές (θυμάρι, κούμαρο) κλπ., η ελαί, η μηλέ (ελιά, μηλιά).

Ως ιδιαίτερα αρχαϊκά χαρακτηριστικά έχουν σημειωθεί και τα ακόλουθα:
α) Διασώζονται θηλυκά της β΄ κλίσης και ουδέτερα της γ΄ σε –ος: η κάμινος, η νεόνυμφος, μίαν επίσημον ημέραν, το Φίδος
β) Σχηματίζει αιτιατική πληθυντικού σε –ας, αντί του –ες: έχω πολλάς δουλειάς κλπ.
γ) Διατηρούνται αρχαιότροπα ρήματα, όπως κείται, κείτονται
δ) Κατάληξη του γ΄ πληθυντικού ενεστώτα σε –ουσιν, π.χ. καταλααίννουσιν
ε) Διατηρούνται τύποι του παθητικού αορίστου, π.χ. ευρέθην, εχύθην
στ) Αρχαϊκή σύνταξη με απλή πτώση, χωρίς πρόθεση.

Κάποια από τα ιδιαίτερα γνωρίσματα που προέκυψαν κατά την εξέλιξη του ιδιώματος:
α) Η συλλαβική αύξηση η- αντί ε- χρησιμοποιείται και σε ρήματα που αρχίζουν από σύμφωνο η/και στα σύνθετα, π.χ. ήτρεχεν, ήσπασε, ηπαράσταινεν
β) Αποβάλλει μεταξύ φωνηέντων διάφορους φθόγγους, κυρίως β, γ, δ, μ, θ, π.χ. φλέες (φλέβες), έροντας (γέροντας), αερφός (αδελφός), κάεσαι (κάθεσαι) γ) Συχνά εναλλάσσονται συγγενείς φθόγγοι, π.χ. χαστρίν αντί γαστρίν
δ) Ιδιαιτερότητες στον τονισμό των λέξεων, π.χ. πάππους κατά τον αρχαίο τρόπο αντί παππούς.

Τα πολλά και διάφορα χαρακτηριστικά που παρουσιάζουν ομοιότητες με άλλες διαλέκτους αποτέλεσαν αφορμή για το Γ. Χατζιδάκι να υποθέσει ότι στην Ικαρία έχει συντελεστεί ανάμειξη διάφορων πληθυσμών και υπάρχουν δείγματα εποικισμού Κρητών, Κεφαλληνίων κλπ. ανά τους χρόνους.

8. Θερμές πηγές

Οι θερμές πηγές της Ικαρίας βρίσκονται προπαντός στη νότια και νοτιοανατολική ακτή του νησιού. Οι πηγές στις ακτές των Θέρμων ήταν γνωστές από την Αρχαιότητα. Ανήκουν στην κατηγορία των αλιπηγών ραδιενεργών πηγών. Η μοναδικότητά

Authoring : *Petraka Eleni* , *Banev Guentcho*
For citation : *Petraka Eleni , Banev Guentcho , «Ικαρία», Encyclopaedia of the Hellenic World, Constantinople*
URL: <http://www.ehw.gr/l.aspx?id=6855>

Ικαρία

τους και οι θεραπευτικές ιδιότητες του νερού έκαναν το νησί ξακουστό. Στη δεκαετία του 1920 ξεκίνησε εκτεταμένη εκμετάλλευση των θερμών πηγών και μέχρι το 1940 χτίστηκαν αρκετές ξενοδοχειακές μονάδες και οι επιχειρήσεις που σχετίζονταν με τη λειτουργία των λουτρών ευημερούσαν. Κατά το Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο και τον Εμφύλιο οι πηγές διέκοψαν τη λειτουργία τους. Στα Νεότερα χρόνια έγιναν προσπάθειες αναβίωσης του θεραπευτικού τουρισμού και αξιολογήθηκαν επιστημονικά οι ιδιότητες των ιαματικών πηγών.

9. Πανίδα και χλωρίδα

Εντοπίζονται πολλά από τα συνηθισμένα είδη της χλωρίδας και της πανίδας για τα νησιά της ευρύτερης περιοχής. Από τη χλωρίδα, κυρίως στα νότια του νησιού, όπου υπάρχουν μεγάλοι ασβεστολιθικοί βράχοι, βρίσκονται και κάποια ενδημικά (μοναδικά στον κόσμο) είδη και υποείδη, όπως: η παιώνια της Ικαρίας (Paeonia mascula cariensis) και ιδίως το μοναδικό είδος Iberis runemarkii που φύεται σε περιορισμένο πληθυσμό στην Πράγια. Υπάρχουν και άλλοι σημαντικοί οικότοποι, όπως το Φανάρι ή η περιοχή κατά μήκος του ποταμού Χάλαρη, που έχει μόνιμη ροή με βόρεια κατεύθυνση. Η ερπετοπανίδα έχει γενικά μικρασιατική καταγωγή. Μαζί με το σαμιαμίδι εντοπίζονται και ο οφίσωψ και το κροκοδειλάκι (Laudakia stellio) κ.ά., ενώ η λεγόμενη «σαύρα της Ικαρίας» (Lacerta oerizeni) απαντάται μόνο εδώ. Τα πλέον συνηθισμένα φίδια είναι ο έφιος και ο σαπίτης, ενώ δεν υπάρχουν δηλητηριώδη είδη. Στις ακτές φωλιάζουν πολλά είδη πουλιών ανάμεσα στα οποία και κάποια σπάνια όπως ο αιγαιόγλαρος, ο θαλασσοκόρακας, ή τα αρπαχτικά σπιζαετός, πετρίτης, χρυσογέρακο κ.ά. Υπάρχουν και τρία προστατευόμενα είδη νυχτερίδας: ο ρινόλοφος, η μικρομυωτίδα και η πυρρομυωτίδα. Στη θαλάσσια περιοχή βρίσκουν καταφύγιο απειλούμενα είδη όπως η μεσογειακή φώκια, το ρινοδέλφινο και το ζωνοδέλφινο.

Bibliography :

- **Παμφίλης Χαράλαμπος**, *Ιστορία της νήσου Ικαρίας. Από των προϊστορικών χρόνων μέχρι της ενώσεώς της μετά της Ελλάδας (1912)*, Αθήνα 1980
- **Hetherington Paul**, *The Greek islands. Guide to the Byzantine and medieval buildings and their art*, Quiller Press, London 2001
- **Papalas Anthony**, *Ancient Icaria*, Bolchazy-Carducci Publishers, Wauconda 1992
- **Κόκκινος Γιώργος**, *Η Παραδοσιακή κατοικία της Ικαρίας και το ιδιόμορφο κτιστό περιβάλλον του νησιού*, Εταιρεία Ικαριακών Μελετών, Αθήνα 2005
- **Τσαγκάς Νικόλαος**, *Η Νήσος Ικαρία στους Ευρωπαίους περιηγητές*, Ελευσίς, Αθήνα 2003
- **Τσαγκάς Νικόλαος**, *Η Νήσος Ικαρία εις τους αρχαίους Ελληνες και Λατίνους συγγραφείς*, Παρουσία, Αθήνα 1998

Webliography :

- Eastern Aegean architecture, Greece: Information about the architecture in the Eastern Aegean Islands

http://www.greeka.com/eastern_aegean/eastern_aegean-architecture.htm

- List of sites of Community importance

http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/en/oj/2006/l_259/l_25920060921en00010104.pdf

- NATURA 2000

Authoring : *Petraka Eleni* , *Banev Guentcho*
For citation : *Petraka Eleni , Banev Guentcho , «Ικαρία», Encyclopaedia of the Hellenic World, Constantinople*
URL: <http://www.ehw.gr/l.aspx?id=6855>

Ικαρία

http://www.minenv.gr/1/12/121/12103/g1210300_03.html
Natural habitat of Ikaria and Fournoi
http://natura.minenv.gr/natura/server/user/biotopos_info.asp?siteCode=GR4120004&lng=GR
Βόρειο Αιγαίο Βιότοποι της περιοχής
http://natura.minenv.gr/natura/server/user/region.asp?lng=GR&id=6
Εξερευνήστε την Ικαρία
http://www.greecexplorer.com/ikaria/ikaria_gr.php
Επαρχείο Ικαρίας
http://www.icaria.gr/Gr/Courthouse-gr/courthouse-gr.html
Ιαματικά Λουτρά
http://www.icaria.gr/Gr/Springs-gr/springs-gr.html
ΙΚΑΡΙΑ
http://www.ikaria.gr/
ΙΚΑΡΙΑ
http://www.ikarosstar.gr/ikaria/
Ικαρία
http://www.islasdelegeo.com/greek/islands/ikaria/
Ικαρία-Φούρνοι
http://www.minenv.gr/1/12/121/12103/viotopoi/g4120004.html
Μνημεία
http://www.icaria.gr/Gr/Monuments-gr/monuments-gr.html
Νήσος Ικαρία
http://hellas.teipir.gr/prefectures/greek/Samou/Ikaria.htm
Ο Μύθος του Ικάρου
http://www.icaria.gr/Gr/Ikarus_Story-gr/ikarus_story-gr.html
Περιήγηση
http://www.icaria.gr/Gr/Sight-Seeing-gr/sight-seeing-gr.html
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΒΟΡΕΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ
http://www.northaegean.gr/
Σύλλογος Νεολαίας Ικαρίας
http://www.snikaria.gr/

Glossary :

Δηλιακή ή Α' Αθηναϊκή Συμμαχία, η

Συμμαχία που ίδρυσαν οι Αθηναίοι μετά το τέλος των Περσικών πολέμων (478 π.Χ.). Σε αυτήν εντάχθηκαν πολλές πόλεις-κράτη του Αιγαίου με την υποχρέωση να συνεισφέρουν πλοία ή χρήματα. Οι κατάλογοι με τα συνεισφερόμενα ποσά επιτρέπουν να αξιολογηθεί η οικονομική δύναμη των μελών.

εγγεγραμμένος σταυροειδής ναός, ο

Τύπος ναού στον οποίο το εσωτερικό διατάσσεται σε τέσσερις καμάρες που σχηματίζουν σταυρό· το κεντρικό σημείο όπου συγκλίνουν οι καμάρες (κεραίες του σταυρού) στεγάζεται με τρούλο. Ο σταυρός εγγράφεται στην τετράγωνη κάτοψη του οικοδομήματος με τη βοήθεια 4 γωνιακών διαμερισμάτων. Ανάλογα με τον αριθμό των στηριγμάτων του τρούλου (κιόνων και πεσσών) χαρακτηρίζεται δικιόνιος (ή δίστυλος), τετρακιόνιος (τετράστυλος) ή οκτάστυλος.

Sources

Λούπης Δ. (επιμ.), *Ο Πιρί Ρεΐς (1465-1553) χαρτογραφεί το Αιγαίο. Η οθωμανική χαρτογραφία και η λίμνη του Αιγαίου* (Αθήνα 1999)

Authoring : *Petraka Eleni* , *Banev Guentcho*
For citation : *Petraka Eleni , Banev Guentcho , «Ικαρία», Encyclopaedia of the Hellenic World, Constantinople*
URL: <http://www.ehw.gr/l.aspx?id=6855>

Ικαρία

Quotations

Ο ναύαρχος του Σουλτάνου και χαρτογράφος Πιρί Ρεΐς για την Ικαρία (α΄ μισό του 16ου αιώνα)

Κεφ. 21 (98a) - Αυτό το κεφάλαιο αναφέρεται στο νησί Κέριε (Ικαρία)
Αυτό το νησί είναι ένα πολύ μακρύ βουνό. Έχει περίμετρο εβδομήντα μίλια. Είναι ένα ωραίο, πλούσιο σε νερά μέρος. Στα δυτικά υπάρχει ένα κάστρο που βλέπει βορειοδυτικά. Είναι γερή κατασκευή. Αυτό ανήκει σήμερα στους μπέηδες της Χίου. Στα ανατολικά υπάρχει ένας όρμος, νότια του οποίου οπουδήποτε κι αν σκάψουν στην ακτή, βγαίνει γλυκό νερό. Για όσους χρειάζονται νερό, διακρίνονται στο χάρτη τα σημάδια όπου έχουν ήδη σκάψει γι' αυτό. Δυτικά του νησιού υπάρχει ένα μικρό νησάκι, που το λένε Ντογατζίκ (Γερακονήσι). Είναι νησί με απότομες ακτές. Το λιμανάκι του βρίσκεται στα νότια. Ως εδώ.

Λούπης Δ. (επιμ.), *Ο Πιρί Ρεΐς (1465-1553) χαρτογραφεί το Αιγαίο. Η οθωμανική χαρτογραφία και η λίμνη του Αιγαίου* (Αθήνα 1999), σελ. 233.

Η διάλεκτος της Ικαρίας

«Περὶ τοῦ ἀρχαϊκοῦ χαρακτῆρος τοῦ Ἰκαριακοῦ ἰδιώματος εἶχον πολλάκις ἀκούσει…διαμένοντας ἐπὶ δύο ἑβδομάδας ἐπὶ τῆς Ἰκάρου ἠδυνήθημεν νὰ περιέλθωμεν πᾶσαν τὴν νῆσον καὶ νὰ σπουδάσωμεν τὰ κατ' αὐτὴν ἀρκούντως καλῶς. Οὕτως ἐγένετο ἡμῖν ὄντως βεβαία ἡ ἀρχαιότης τῆς Ἰκαρίας διαλέκτου: διότι μέγαν ἀριθμὸν γνησίων Ἑλληνικῶν λέξεων καὶ τύπων ἠκούσαμεν καὶ συνελέξαμεν καὶ πᾶσαι αἱ τοπωνυμίαι αὐτῆς εἶναι γνησίως Ἑλληνικαί, πολλαὶ δὲ καὶ καθ' ὁλοκληρίαν ἀρχαῖαι».

Χατζιδάκις, Γ., «Περί της Ικαρίας διαλέκτου», *Μεσαιωνικά και Νέα Ελληνικά*, τ. Β΄ (Αθήνα, 1907, επανέκδοση Amsterdam 1990).